

1

2

3

4

Πάπιες

«Μια πάπια, μα ποιά πάπια;», είναι το κλασικό ερώτημα που ταιριάζει απόλυτα στην περίπτωση των νέων παρατηρητών πουλιών που επισκέπτονται κάποιον από τους υγρότοπους της χώρας μας. Και είναι λογικό, αφού στο άπειρο μάτι οι περισσότερες πάπιες, ειδικά οι θηλυκές, μοιάζουν ίδιες. Σε αυτό βοηθάει και το γεγονός ότι τις περισσότερες φορές τις παρατηρούμε από μεγάλες αποστάσεις (να 'ναι καλά οι φίλοι μας οι κυνηγοί...).

Οι πάπιες ανήκουν στην τάξη των Χηνόμορφων στην οποία ανήκουν επίσης οι κύκνοι και οι χήνες. Σε όλο τον κόσμο απαντούν πάνω από 145 είδη, ενώ οι ανακατατάξεις είναι συνεχείς.

Στην Ελλάδα έχουν καταγραφεί έως τώρα 25 είδη πάπιες. Τα περισσότερα έρχονται τον χειμώνα, ενώ κάποια διατηρούν μόνιμους πληθυσμούς ή έρχονται την άνοιξη για να αναπαραχθούν.

Οι πάπιες χωρίζονται σε αφρόπαπιες και βουτόπαπιες. Οι πρώτες τρέφονται με υδρόβια βλάστηση που βρίσκουν είτε στην επιφάνεια, είτε σε μικρό βάθος και βουτούν μόνο το κεφάλι τους, ενώ οι δεύτερες μπορούν και βουτούν σε μεγαλύτερα βάθη για να τραφούν.

Καστανόπαπια *Tadorna ferruginea*

Όμορφη και σπάνια, η Καστανόπαπια φωλιάζει σε μεγάλα νησιά του Αιγαίου (π.χ. Λέσβος, Λήμνος, Κως) και σε ορισμένους υγρότοπους της βορειοανατολικής Ελλάδας. Τον χειμώνα, συγκεντρώσεις που μπορούν να ξεπεράσουν τα 300 άτομα μπορούν να παρατηρηθούν στο Δέλτα Έβρου, ενώ είναι πολύ λιγότερο κοινή στην υπόλοιπη χώρα.

Παρατηρείται σε παράκτιες περιοχές, ενώ η φωλιά της μπορεί να βρίσκεται σε τρύπες δέντρων, βράχια ή απότομες όχθες.

Βαρβάρα *Tadorna tadorna*

Μεγαλύτερη από τη μέση πάπια, αλλά μικρότερη από τις χήνες, η Βαρβάρα είναι από τους ομορφότερους κατοίκους των υγροτόπων της χώρας μας. Αρκετά κοινή και εξαπλωμένη τον χειμώνα, ακόμα και σε νότιες περιοχές, το καλοκαίρι τη βρίσκουμε να φωλιάζει

στους περισσότερους παράκτιους υγρότοπους της Βόρειας Ελλάδας, αλλά και ορισμένων μεγάλων νησιών (π.χ. Λήμνος).

Σφυριχτάρι *Anas penelope*

Το Σφυριχτάρι, που πήρε το όνομά του από τη χαρακτηριστική φωνή του πολύ όμορφου αρσενικού, αποτελεί κοινό χειμερινό επισκέπτη σε όλη την Ελλάδα. Σε ορισμένες λίμνες και λιμνοθάλασσες (π.χ. Δέλτα Έβρου) μπορούμε να δούμε πολλές χιλιάδες από το είδος αυτό. Σε αντίθεση με τις περισσότερες αφρόπαπιες, προτιμάει να τρέφεται έξω από το νερό, βόσκοντας σε ομάδες. Αρκετές φορές, προσεγγίζει κύκνους, χήνες, αλλά και Φαλαρίδες για να τραφεί με χόρτα που πέφτουν από το στόμα τους.

Καπακλής *Anas strepera*

Από τους λιγότερο κοινούς χειμερινούς επισκέπτες, παρατηρείται σε όλη την Ελλάδα, σχεδόν πάντα όμως σε μικρές ομάδες. Ένας πολύ μικρός αριθμός παραμένει όλο τον χρόνο στην Ελλάδα για να φωλιάσει. Το αρσενικό δεν έχει εντυπωσιακά χρώματα, αλλά ακόμα και το γκριζό φτέρωμά του έχει μια ιδιαίτερη μορφή. Συχνάζει σε ρηχές λίμνες και λιμνοθάλασσες.

Κιρκίρι *Anas crecca*

Ο πιο πολυάριθμος και εξαπλωμένος εκπρόσωπος της οικογένειας τον χειμώνα μπορεί να παρατηρηθεί παντού: από τους μεγάλους υγρότοπους της Βόρειας Ελλάδας ως τους μικρούς ταμιευτήρες στα νησιά του Αιγαίου.

Όσο μέγεθος του λείπει (είναι ουσιαστικά η μικρότερη πάπια που εμφανίζεται), τόσο δύναμη έχει καθώς μπορεί να απογειωθεί κάθετα (σαν ελατήριο), ενώ η πτήση του είναι νευρική και με πολλούς ελιγμούς.

Μιχάλης Κωτσάκης
1. Καστανόπαπια

Παντελής Θωμαϊδής
2. Βαρβάρα

Δημήτρης Βαβύλης
3. Σφυριχτάρι

Νίκος Σαμαριτάκης
4. Καπακλής

Λευτέρης Σταύρακας

Λαυρέντης Σιδηρόπουλος
5. Κιρκίρι

Παντελής Θωμαΐδης
6. Πρασινokέφαλη Πάπια

Νίκος Σαμαριτάκης
7. Ψαλίδα

Νίκος Σαμαριτάκης
8. Σαρσέλα

Martin Gaethlich
9. Αμερικανική Σαρσέλα

Πρασινokέφαλη Πάπια *Anas platyrhynchos*

Ο πρόγονος της εξημερωμένης πάπιας και η πιο κοινή αναπαραγόμενη αγριόπαπια στην Ελλάδα. Τον χειμώνα τη βρίσκουμε σε μεγάλους αριθμούς σε όλη την Ελλάδα, ενώ φωλιάζει στους περισσότερους υγρότοπους της χώρας μας, τόσο στην ηπειρωτική, όσο και στη νησιωτική χώρα, αρκεί να υπάρχει επαρκής βλάστηση για να φτιάξει τη φωλιά της.

Ψαλίδα *Anas acuta*

Η μακριά και μυτερή ουρά (που παλαιότερα της έδωσε το όνομα *Σουβλόπαπια*) την κάνει να ξεχωρίζει από μακριά. Αποκλειστικά χειμερινός επισκέπτης, πολύ συχνά τη βρίσκουμε και μέσα στη θάλασσα, πάντα όμως κοντά σε υγρότοπους. Τρέφεται με το μισό σώμα βυθισμένο και το πίσω μέρος να εξέχει σε ορθή γωνία.

Σαρσέλα *Anas querquedula*

Η μοναδική πάπια που έρχεται από την Αφρική κάθε άνοιξη για να φωλιάσει στη χώρα μας. Μικρή σε μέγεθος, σαν Κιρκίρι, προτιμάει υγρότοπους με πυκνή βλάστηση, αποφεύγοντας να κολυμπάει για πολύ σε ανοιχτούς χώρους. Κατά την αναπαραγωγική περίοδο συναντάται στη Βόρεια Ελλάδα, αλλά κατά τη μετανάστευση μπορεί να παρατηρηθεί σε όλη τη χώρα.

Αμερικανική Σαρσέλα *Anas discors*

Πρόκειται για το πιο σπάνιο είδος που έχει καταγραφεί στην Ελλάδα. Υπάρχει μόνο μία παρατήρηση ενός ζευγαριού στο Μεσολόγγι, στις 25 και 26 Απριλίου 1986.

Χουλιάρoπαπια *Anas clypeata*

Το πολύ πλατύ ράμφος της που θυμίζει κουτάλα (χουλιάρo) είναι το απόλυτο διαγνωστικό στοιχείο αυτής της κοινής χειμωνιάτικης πάπιας. Αποτελεί επίσης και ένα πολύ χρήσιμο εργαλείο, αφού λειτουργεί ως φίλτρο για να μπορεί να βρίσκει εύκολα την τροφή της (ασπόνδυλα και φυτική ύλη) μέσα στη λάσπη. Κοινή και εξαπλωμένη, τη βρίσκουμε σε όλους τους υγρότοπους της Ελλάδας, τόσο ηπειρωτικούς όσο και νησιωτικούς.

Πάνος Περαντωνάκης
10. Χουλιάρoπαπια

Νίκος Σαμαριτάκης
11. Στικτόπαπια

Μιχάλης Κωτσάκης
12. Φερεντίνι

Στικτόπαπια

Marmaronetta angustirostris

Είδος που παλαιότερα είχε καταγραφεί να φωλιάζει, ενώ τώρα πλέον παρατηρείται σπάνια. Οι περισσότερες καταγραφές κατά το παρελθόν αφορούσαν στην Κρήτη, ενώ οι πιο πρόσφατες εντοπίζονται στη Βόρεια Ελλάδα, κυρίως στο Δέλτα του Έβρου.

13

14

Φερεντίνι *Netta rufina*

Σπάνιος χειμερινός επισκέπτης που συναντάται πάντα σε μικρές ομάδες. Τη δεκαετία του '70 το είδος ήταν πολύ κοινό στην Πελοπόννησο, η αποξήρανση όμως της λιμνοθάλασσας της Αγουλινίτσας, που μέχρι τότε φιλοξενούσε πάνω από 4.000 Φερεντίνια κάθε χρόνο, συνέβαλε στη δραματική μείωση των χειμερινών πληθυσμών του.

Γκισάρι *Aythya ferina*

Η πιο τυπική βουτόπαπια που εμφανίζεται στη χώρα μας τον χειμώνα. Μεγάλοι αριθμοί βρίσκονται στη Βιστωνίδα, τη Βόλβη και τον Αμβρακικό Κόλπο. Προτιμάει να τρέφεται τη νύχτα, γι' αυτό και τις περισσότερες φορές τη βλέπουμε να ξεκουράζεται τη μέρα.

Βαλτόπαπια *Aythya nyroca*

Σπάνιο και απειλούμενο είδος που στην Ελλάδα διατηρεί (ευτυχώς) σημαντικούς αναπαραγόμενους πληθυσμούς. Τη συναντάμε σε υγρότοπους με πυκνή βλάστηση και καλαμώνες. Τον χειμώνα, οι πληθυσμοί δεν αυξάνονται σημαντικά, απλά τα πουλιά συγκεντρώνονται και μπορούμε να τα δούμε και σε περιοχές όπου δεν φωλιάζουν. Ο βάλτος της Ροδιάς στον Αμβρακικό Κόλπο αποτελεί μία από τις σημαντικότερες περιοχές για το είδος κατά την περίοδο της αναπαραγωγής.

Μαυροκέφαλη Πάπια *Aythya fuligula*

Χειμερινός επισκέπτης που, αν και εξαπλώνεται σχεδόν σε όλη την ηπειρωτική χώρα, είναι πολύ πιο κοινός στα βόρεια και δυτικά. Αν και στην Ευρώπη αποτελεί την πιο κοινή βουτόπαπια, η Ελλάδα φιλοξενεί σχετικά μικρό αριθμό πουλιών. Το αρσενικό έχει χαρακτηριστικό λοφίο που του έδωσε και το όνομα *Τσικνόπαπια* παλαιότερα.

Σταχτόπαπια *Aythya marila*

Σπάνιος χειμερινός επισκέπτης, εμφανίζεται σχεδόν πάντα μεμονωμένα ή σε μικρές ομάδες που δεν ξεπερνούν τα 5 άτομα σε υγρότοπους της Βόρειας και Δυτικής Ελλάδας.

Πουπουλόπαπια *Somateria mollissima*

Ακόμα ένας σπάνιος χειμερινός επισκέπτης που παρατηρείται σποραδικά στη Βόρεια Ελλάδα. Η παρουσία ενός θηλυκού ατόμου τον Δεκέμβριο του 2010 στις εκβολές του Γαλλικού αποτέλεσε πόλο έλξης για πλήθος παρατηρητών πουλιών από όλη την Ελλάδα!

15

16

Χιονόπαπια *Clangula hyemalis*

Πολύ σπάνιος επισκέπτης του χειμώνα, παρατηρείται δύσκολα και σχεδόν εξ' ολοκλήρου στους υγρότοπους της Βόρειας Ελλάδας.

17

Μαυρόπαπια *Melanitta nigra*

Σπάνιος χειμερινός επισκέπτης, αλλά αυτό μπορεί να οφείλεται και στο γεγονός ότι προτιμάει να τρέφεται στη θάλασσα, οπότε μπορεί να περάσει απαρατήρητη. Τρέφεται με μύδια και άλλα μαλάκια που βρίσκει σε βάθος έως και 20 μέτρων. Οι περισσότερες καταγραφές του είδους τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει στον Αμβρακικό Κόλπο και στη θαλάσσια περιοχή των Δέλτα Γαλλικού - Αζιού - Λουδία - Αλιάκμονα (ΓΑΛΑ).

18

19

Βελουδόπαπια *Melanitta fusca*

Πολύ σπάνιος χειμερινός επισκέπτης που προτιμάει την ανοιχτή θάλασσα γι' αυτό και είναι πολύ εύκολο να περάσει απαρατήρητη, χωρίς αυτό βέβαια να σημαίνει ότι είναι κοινή.

20

Σάκης Τσιλιανίδης
13. ΓκισάριΠάνος Περαντωνάκης
14. ΒαλτόπαπιαΜιχάλης Κωτσάκης
15. Μαυροκέφαλη ΠάπιαΜιχάλης Κωτσάκης
16. ΣταχτόπαπιαΛευτέρης Σταύρακας
17. ΠουπουλόπαπιαΟδυσσέας Τζημούλης
18. ΧιονόπαπιαΆκης Γαϊτανάκης
19. ΜαυρόπαπιαΟδυσσέας Τζημούλης
20. Βελουδόπαπια

Μπέινα Τζιβιντζελή
21. ΒουκεφάλαΔημήτρης Βαβύλης
22. ΝανοπρίστηςΜιχάλης Κωτσάκης
23. ΘαλασσοπρίστηςΜπέινα Τζιβιντζελή
24. Χηνοπρίστης

21

22

23

24

Βουκεφάλα *Bucephala clangula*

Το εντυπωσιακά μεγάλο κεφάλι της αποτελεί χαρακτηριστικό γνώρισμα που επιτρέπει την αναγνώριση του είδους ακόμα και από μεγάλη απόσταση. Παρατηρείται κάθε χρόνο, αλλά σε μικρούς αριθμούς, κυρίως σε υγρότοπους της Βόρειας Ελλάδας (Κερκίνη, Καστοριά κ.λπ.), αν και σε περιόδους βαρυχειμωνιάς πουλιά έφτασαν μέχρι και την Αττική.

Νανοπρίστης *Mergellus albellus*

Σπάνιος χειμερινός επισκέπτης, ιδιαίτερα το πανέμορφο αρσενικό. Παρατηρείται σε μικρούς αριθμούς στη Βόρεια Ελλάδα, κυρίως στη λίμνη Κερκίνη και το Δέλτα του Έβρου, μολοντί σε περιόδους βαρυχειμωνιάς έχει παρατηρηθεί ακόμα και στο Πάρκο «Α. Τρίτσης» στην Αθήνα!

Θαλασσοπρίστης *Mergus serrator*

Ο πιο κοινός εκπρόσωπος της οικογένειας του, τον χειμώνα εξαπλώνεται σε μεγάλο μέρος της ηπειρωτικής χώρας, σχεδόν πάντα σε παράκτιες περιοχές. Τρέφεται αποκλειστικά με ψάρια που πιάνει βουτώντας στα βαθιά.

25

Χάρης Κουρουζίδης
25. Κεφαλούδι

Χηνοπρίστης *Mergus merganser*

Η Ελλάδα έχει το προνόμιο να είναι το νοτιότερο σημείο εξαπλώσης για την αναπαραγωγή αυτού του είδους σε ολόκληρη τη Δυτική Παλαιαρκτική! Φωλιάζει στη Μεγάλη Πρέσπα, ενώ τον χειμώνα συναντάται και σε άλλους υγρότοπους της Βόρειας Ελλάδας, κυρίως στη λίμνη Καστοριάς και τη λίμνη Κερκίνη.

Κεφαλούδι *Oxyura leucocephala*

Άλλος ένας σπάνιος χειμερινός επισκέπτης για τον οποίο η λίμνη Βιστωνίδα αποτελεί το μοναδικό μέρος όπου εμφανίζεται σταθερά κάθε χρόνο. Το είδος είναι παγκόσμια απειλούμενο και οι πληθυσμοί του έχουν μειωθεί δραματικά τα τελευταία χρόνια, κάτι που φαίνεται και στη μείωση των αριθμών που παρατηρούνται στην Ελλάδα.

Βιβλιογραφία

Handrinos, G. & Akriotis, T. (1997) *The Birds of Greece*. London: Helm.
Couzens, D. (2005) *Collins Birds. A complete Guide to all British and European Species*. London: Collins.
Επιτροπή Αξιολόγησης Ορνιθολογικών Παρατηρήσεων: www.ornithologiki.gr/rarities

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΛΑΘΡΟΘΗΡΙΑΣ

Από τα 25 προαναφερθέντα είδη, μόνο τα 8 είναι νόμιμα θηρεύσιμα (Σφυριχτάρι, Κιρκίρι, Ψαλίδα, Χουλιάρόπαπια, Πρασινοκέφαλη Πάπια, Σαρσέλα, Γκισάρι, Μαυροκέφαλη Πάπια). Παρόλα αυτά, είναι συχνό το φαινόμενο της τυχαίας ή ηθελημένης λαθροθηρίας μη θηρεύσιμων ειδών. Η Βαλτόπαπια αποτελεί ένα από τα πιο συχνά θηρευόμενα είδη, μαζί με τη Βαρβάρη. Σε ορισμένες περιοχές, όπως ο Αμβρακικός Κόλπος, η παράνομη θήρευση παπιών γίνεται μαζικά και τα θηράματα καταλήγουν σε τοπικές ταβέρνες, συντηρώντας έτσι ένα φαύλο κύκλο παρανομίας που αποφέρει μεγάλα κέρδη και τελείται υπό την ανοχή, αν όχι τη συμμετοχή, των τοπικών αρχών...